

Lluís Creus i Vidal (Barcelona 1904–1990)

Montserrat Cuxart i Tremps
Societat Catalana de Geografia

Enginyer, publicista i cofundador de la Societat Catalana de Geografia. Pertanyia a una família acomodada d'advocats. Nét de Teodor Creus i Comromines, advocat establert a Vilanova i la Geltrú, d'on va ser alcalde i president de l'Ateneu, i fill de l'advocat Manuel Creus i Esther, director del *Boletín* de la Biblioteca i Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú. Va realitzar els seus estudis superiors a Barcelona, on va obtenir la llicenciatura d'Enginyer industrial i on anys més tard va obtenir-ne el doctorat a l'Escola Superior d'Enginyers Industrials de Barce-

lona. De jove va afeccionar-se a l'excursionisme i es va fer membre del Centre Excursionista de Catalunya, al qual va pertànyer fins els darrers anys de la seva vida. També va formar part de la primera generació d'esquiadors de fons de l'escola d'entrenament de Martinet de la Cerdanya. En el seu primer treball participa en l'equip per a la construcció de la primera central hidroelèctrica d'Andorra que va permetre d'il·luminar la ciutat fins els anys cinquanta del s. xx, empresa encarregada per FHASA. El 1930 va contraure matrimoni amb Matilde Tomasino, filla d'un industrial del sabó de Badalona i a qui havia conegut a Viladrau, on solia estiuejar la família Tomasino.

Val a dir que la primera meitat de la dècada dels trenta del segle passat Lluís Creus es mostra com un jove catalanista vinculat al corrent noucentista i compromès amb la realitat del moment, cosa que queda palesa per les moltes aportacions que fa de caràcter tècnic o de divulgació científica referents a Catalunya. En efecte, la tardor del 1932 participa en el I Congrés d'Unió

Democràtica de Catalunya amb la presentació d'una ponència sobre la "Política econòmica de Catalunya. A principis de gener de 1933 publica al diari *La Nau* un projecte de divisió de Catalunya en nou vegueries. L'any 1934 surt a llum *Visió econòmica de Catalunya*, obra en dos toms de 400 pàgines cadascun, autografiada pel president de la Generalitat de Catalunya Francesc Macià i prologada per l'escriptor noucentista Ramon Suriñach i Senties; aquest mateix any rep un premi de l'Agrupació de Barcelona de l'Asociación Nacional de Ingenieros Industriales pel seu treball sobre "Les possibilitats hidràuliques de Catalunya", i un altre de la Sociedad Económica Barcelonesa de Amigos del País (SEAP de Barcelona) per l'obra *Visió econòmica de Catalunya*, tractat de 800 pàgines. L'any 1935 publica *La immigració a Catalunya*, treball premiat per la Institució Patxot el mateix any. El 1936 rep el premi Agell de l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona per un avantprojecte sobre "El ferrocarril de Puigcerdà a la Seu d'Urgell".

Lluís Creus era un home de dretes, de profundes arrels religioses, de conviccions catalanistes, i vinculat a la Lliga, on col·labora des del 1932 al 1936, amb articles per la revista econòmica del partit. L'esclat de la guerra civil espanyola i el fet que els republicans matessin el seu germà gran Manuel F. per qui sentia una gran estima i complicitat, deurien provocar-li una transformació interior completa. De manera que trasbalsat i decebut va apropar-se al bàndol franquista. Quan va esclatar la guerra, aconseguí enviar la dona i els fills a la ciutat italiana de San Remo on ell arribaria l'any 1937 i s'hi estaria fins uns mesos abans que acabés la guerra espanyola. El 1939 Lluís Vidal passa a Espanya pel front franquista i arriba a Bilbao i aquest mateix any ja treballa com a tinent enginyer a l'empresa metal·lúrgica SA Echevarría d'aquesta ciutat basca. Val a dir que la gradació de tinent, l'oferia el règim franquista postbèl·lic a tot enginyer pel mer fet de ser-ho. Convé ressaltar, que la postguerra va ser dura també per Lluís Creus que va haver de comparèixer davant d'un tribunal franquista per passar comptes, entre altres coses, de les seves publicacions catalanes i especialment per la seva *Visió econòmica de Catalunya* que, el 1942, va ser causa d'un expedient mitjançant el qual va ser "desaconsellat" per optar a la càtedra de "Economía Política y Legislación Industrial y Organización y Contabilidad de Empresas Industriales".

A les primeries dels anys quaranta demana la delegació de l'empresa Echevarría a Barcelona, ciutat on viuria fins la seva mort. Aquesta feina a Barcelona, on ell tenia el seu propi despatx i no depenia de ningú, li va permetre disposar del temps i la solitud necessaris per escriure, una altra de les seves afeccions que no va deixar mentre va poder. Ara les seves publicacions són en llengua castellana i, o bé estan impregnades d'un profund i sistemàtic sentiment religiós, o bé prenen un caire científicotècnic quan no totes dues coses a la vegada. Aportacions d'aquesta altra etapa de la seva vida són *Paganismo y cristianismo en la economía* de l'any 1938, primer llibre que escriu en castellà i que dedica

a la memòria del seu germà Manuel F. El 1944 cofunda la revista *Cristiandad*, de moral jesuítica i hi publica quatre articles l'any fins el 1987. L'any 1946 publica a Ariel *La vuelta a los altares*, un llibre sobre la història de l'hecatombe de l'Europa contemporània amb un missatge fonamentat en la doctrina cristiana, obra il·lustrada per l'arquitecte i pintor Ignasi Maria Serra i Godoy. L'any 1948 surt a llum *¿Conoces el acero?*, una breu visió històrica, general i tècnica de la indústria siderúrgica. El 1949 publica a Edicions Salvat un treball de 300 pàgines titulat *Primeras materias y productos industriales*. L'any 1951, publica a Ariel *Interrogantes sobre el continuo y el infinito matemático* i aquest mateix any edita a París *Le problème de l'evidence de la religion*, dedicat a la memòria del bisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra, Justin Guitart Vilardebó. L'any 1957 publica a l'editorial La hormiga de oro una *Introducción a la apologética*, un discurs de quasi 400 pàgines.

Del tomb tan radical que va fer Lluís Creus, també van ressentir-se altres parcel·les de la seva vida. Així, doncs, abandona l'excursionisme i es dedica a viatjar amb la seva dona arreu del món. Certament, aquesta mena d'inquietud no l'abandonaria fins als darrers anys de la seva vida, la qual alternaria amb l'activitat de publicista que amb el temps, val a dir, va quedar reduïda a les aportacions anuals a la revista *Cristiandad* fins tres anys abans de la seu traspass. A partir dels anys seixanta comença la seva activitat viatgera. En efecte, va recórrer tot el continent americà, bona part d'Àfrica, Terra Santa i Europa, inclosa Rússia, gràcies a un salconduit expedit per l'Ambaixada espanyola a París –com que amb els passaports espanyols d'aquells anys no es podia visitar la URSS– per fer-ho calia anar a l'ambaixada de París on un donava el seu passaport a canvi d'un altre, a la tornada es recuperava a canvi del substituït, operació que es feia per tal que no figuressin els segells dels països comunistes al passaport del visitant. Solia viatjar amb vaixell o amb transport terrestre i mai no va agafar cap avió. La seva curiositat intel·lectual el feia adoptar una actitud sempre amatent, sociable i no exempta de sentit de l'humor. En arribar a casa sempre tenia històries per explicar que fills i néts escoltaven amb interès els uns i fascinació els altres.

Aprofitant l'any del centenari de la mort de Jules Verne i com a humil contribució, goso exposar una anècdota contada pel seu nét, Eduardo Creus, que il·lustra l'esperit que el seu avi adoptava quan voltava pel món. En un dels seus viatges a Islàndia, Lluís Creus i Vidal conversava animosament amb el capità del vaixell amb què viatjava sobre el volcà on Jules Verne va situar la porta d'accés del *Viatge al centre de la Terra*. S'esplaiava, així, explicant, amb una expressió anglesa difícil, a un oient, de comprensió anglesa difícil, com el professor Lidenbrock, el seu nebot Axel i l'ajudant Hans van entrar pel cràter del volcà islandès que els havia de conduir al centre de la Terra. Quan hores més tard el vaixell salpava del port de Reykjavik i navegava rumb nord pel golf de Faxaflói, el capità tot cofoi va exclamar –*miri senyor Creus, l'Sneffels, el volcà on vostè va entrar per anar al centre de la Terra!*